

GUIA DOCENT

**TÈCNIQUES ARTÍSTIQUES I CONSERVACIÓ
DE BÉNS CULTURALS MOBLES**

LLICENCIAT EN HISTÒRIA DE L'ART (PLA 2000)

CURS ACADÈMIC 2006-2007

PROFESSORAT:

Manuel Cerdá Pérez (grup A)

María Gómez Rodrigo (grup B i C)

I. DADES INICIALS D'IDENTIFICACIÓ

Nom de l'assignatura:	TÈCNIQUES ARTÍSTIQUES I CONSERVACIÓ DE BÉNS CULTURALS MOBLES
Caràcter:	TRONCAL
Titulació:	LLICENCIAT EN HISTÒRIA DE L'ART
Cicle:	PRIMER CICLE
Departament:	HISTÒRIA DE L'ART
Professorat responsable:	MANUEL ORTIZ SERRA MARÍA GÓMEZ RODRIGO

II. INTRODUCCIÓ A L'ASSIGNATURA

L'assignatura Tècniques Artístiques i Conservació de Béns Culturals Mobles forma part de les matèries troncal del primer cicle de la llicenciatura en Història de l'Art, amb 9 crèdits de càrrega docent.

El coneixement de les tècniques, dels materials utilitzats al llarg de la història, així com la conservació i la restauració del patrimoni és una matèria fonamental per a l'estudi de l'art.

III. VOLUM DE TREBALL

L'assignatura té 4,5 crèdits, amb la qual cosa el mòdul comprèn un total de 112,5 hores, distribuïdes al llarg de 15 setmanes. La distribució de la docència de l'assignatura serà la següent:

➤ ASSISTÈNCIA A CLASSES TEÒRIQUES

- 56,5 hores teòriques durant 15 setmanes.

➤ ESTUDI GENERAL I PREPARACIÓ D'EXÀMENS

- Estudi general dels continguts teòrics 1,5 hores/setmana × 15 setmanes = 22,5 hores/curs.

➤ REALITZACIÓ DE TREBALLS

- Realització de treball individual.

IV. OBJECTIUS GENERALS

Comprensió, estudi i pràctica de les tècniques artístiques i de conservació al llarg de la història.

V. CONTINGUTS

Els continguts de l'assignatura s'organitzen en dos blocs temàtics:

1. Tècniques artístiques.
2. Conservació de béns culturals mobles.

VI. DESTRESES PER ADQUIRIR

Coneixement dels conceptes fonamentals i dels materials i de les tècniques de les obres d'art, així com adquirir capacitat per interpretar, valorar i investigar.

VII. HABILITATS SOCIALS

Coneixement de tots els components de les peces artístiques, investigació, manipulació, exàmens d'obres d'art, anàlisi, documentació, organització de plans de treball sobre activitats i discussió crítica.

VIII. TEMARI I PLANIFICACIÓ TEMPORAL

TÈCNIQUES ARTÍSTIQUES

1. PIGMENTS (1 setmana)
2. AGLUTINANTS (1 setmana)
3. PINTURA AL TREMP (1 setmana)
4. PINTURA A L'OLI (1 setmana)
5. SUPORTS (1 setmana)
6. EL DAURAT (1 setmana)
7. SUPORTS MURALS (1 setmana)
8. LA TÈCNICA AL FRESC (1 setmana)
9. TÈCNIQUES DE DIBUIX (1 setmana)
10. L'ESCULTURA (1 setmana)

CONSERVACIÓ DE BÉNS CULTURALS

11. DEGRADACIÓ EN LES OBRES D'ART (1 setmana)
12. MÈTODES D'EXAMEN, ANÀLISI I SISTEMES DE DATACIÓ (1 setmana)
13. SISTEMES D'INVESTIGACIÓ (1 setmana)
14. TEORIA DE LA RESTAURACIÓ D'OBRES D'ART (1 setmana)
15. TÈCNIQUES DE RESTAURACIÓ I DE REINTEGRACIÓ CROMÀTICA (1 setmana)

IX. BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

TÈCNIQUES ARTÍSTIQUES I CONSERVACIÓ DE BÉNS CULTURALS

TÈCNIQUES ARTÍSTIQUES

- BONTCÉ, J.** *Técnicas y secretos de la pintura*, ed. L.E.D.A., Barcelona 1980
- BONFORD, D.** *La pintura en Italia hasta 1400*, Ediciones Serbal, Barcelona, 1995
- CENNINI, C.** *El Libro del Arte*, ed. Akal, Madrid, 1988. N'hi ha una altra edició més actual, Barcelona, 1997. *Il Libro dell'Arte*
- DÍAZ MARTOS, A.** *Restauración y conservación del arte pictórico*, Arte restauro, S. A., Madrid, 1975
- HAYES, Colin** *Guía completa de pintura y dibujo. Técnicas y materiales*, Hermann Blume, Madrid, 1985
- JANUSZCZAK, Waldemar** *Técnicas de los Grandes Pintores*, ed. Blume, Madrid, 1980
- KNUT, Nicolaus** *Manual de restauración de cuadros*, ed. Könemann, 1982
- MALTESE, Corrado** *Las Técnicas Artísticas*, ed. Càtedra, Madrid, 1981
- MALTESE, Corrado** (coordinador) *I supporti nelle arti pittoriche. Storia, tecnica, restauro*, Ugo Mursia Editore, Milano, 1990, 2 vol.
- ORELLANA, Marcos A.** *Biografía pictórica valentina o vida de los pintores, arquitectos y grabadores valencianos*. Edició preparada per Xavier Salas, Madrid 1930, còpia facsímil, València, 1995
- PACHECO, F.** *El arte de la pintura. Edición, introducción y notas de Bonaventura Bassegoda i Hugas*, Cátedra arte, Madrid 1990. Edició del manuscrit de Pacheco, sobre i mestre de Velázquez, escrit el 1639
- PALOMINO de CASTRO, Antonio A.** (1715-1724) *El museo pictórico y escala óptica. El pármaso español pintoresco y laureado*, Madrid, 1724. Hi ha altres publicacions com ara: *El Museo Pictórico y Escala Óptica*, dos toms, ed. Poseidón, Buenos Aires, 1944; M. Aguilar Editor, Madrid, 1947 (dos toms); edició completa, Madrid, 1974; Aguilar S. A., Madrid (edició completa), 1988, 3 vol.
- SMITH, S.** *Manual del artista. Equipo, materiales y técnicas*, Blume, Madrid, 1984

- D. A.** *Técnicas de los artistas modernos*, Herman Blume, Madrid, 1984
- D. A.** *Manual del artista. Equipos, materiales, técnicas*, ed. Herman Blume, Madrid, 1982
- D. A.** *Manual de técnicas artísticas*, Historia 16, Madrid, 1997
- WALDEMAR, Jauszczak** *Técnicas de los grandes pintores*, Blume, Madrid, 1981

CONSERVACIÓ RESTAURACIÓ

- BALDINI, Humberto** *Teoria del restauro e unità di metodologia*, Nardini editore Firenze. Vol. I, 1a edició 1978, 5a edició 1991. Vol. II, 1a edició 1981, 4a edició 1992. En castellà, Nerea, Madrid, 1997
- BRANDI, C.** *Teoria del restauro*, Roma, 1963; Torí, Einaudi, 1977 (edició espanyola, Alianza, Madrid, 1988)
- BRANDI, C.** *Il restauro, teoria e pratica, 1939-1986* (antologia d'escrits a cura de Michele Cordaro), Editor Riuniti, Roma, 1994
- CALVO MANUEL, Ana** *Conservación y restauración. materiales, técnicas y procedimientos de la A a la Z*, ed. Serval, Barcelona, 1997
- CASAZZA, Ornella** *Il Restauro Pittorico. Nell'Unità di Metodologia*, Nardini editore, Firenze, 1981, 1a edició. N'hi ha altres edicions posteriors, 1989
- CESCHI, C.** *Teoria e storia del restauro*, Roma, Mario Bulzoni Editore, Roma, 1970
- CONTI, A.** *Storia del restauro e della conservazione delle opere d'arte*, Milà, Electa, 1988
- CONTI, A.** *Restauro*, Milà, Jaca Book, 1992
- CONTI, Alessandro** "Conservazione, falso e restauro", dins *Storia dell'arte italiana*, núm. 10, vol. 3, Einaudi. Torí 1981, Milà 1988
- COPEDE, M.** *La carta e il suo degrado*, Nardini, Florencia, 1991
- CRESPO, C, i VIÑAS, V.** *La preservación y restauración de documentos y libros en papel: un estudio del RAMP*, París, 1994
- DÍAZ MARTOS, A.** *Restauración y Conservación del Arte Pictórico*, Arte Restauro, S. A., Madrid, 1975
- DOMÍNGUEZ, C.** *Restauración de bienes muebles*, Consejería de Cultura de Andalucía, Huelva, 1997
- GIANNINI, C.** *Lessico del restauro: storia, tecniche, strumenti*. Nardini, Florencia, 1992
- HERNANDEZ ARENAS, José** *Introducción a la Conservación del Patrimonio y Técnicas Artísticas*, Ariel, Historia del Arte, Barcelona, 1986

KNUT, Nicolaus *Manual de restauración de cuadros*, ed. Koneman, Colònia, 1998

KRAEMER KOLLER, Gustavo *Tratado de la previsión del papel y de la conservación de bibliotecas y archivos*, Dirección General de Archivos y Bibliotecas, Madrid, 1973, 2 vol.

MACARRÓN de MIGUEL, Ana M. *Historia de la conservación y la restauración*, Madrid, 1994

MACARRÓN de MIGUEL, Ana M. i GONZÁLEZ MOZO, A. *La conservación y la restauración en el siglo XX*, ed. Tecnos, Madrid, 1998

McCLEARY, John *Glosario de términos técnicos de conservación de libros y documentos*, ed. Clan, Madrid, 1997

MARTÍNEZ JUSTICIA, María José *Antología de textos sobre restauración. Selección, traducción y estudio crítico*, Universidad de Jaén, 1996

MATEINI Mauro i MOLES Arcángelo *La Chimica nel Restauro i material dell'arte pittorica*, Nardini editore, Florència, 1989

MILLS, J. F. M. *Los conservadores de obras de arte*, Madrid, 1977

MORALES, A. *Patrimonio Histórico artístico. Conservación de Bienes Culturales*, ed. Historia 16, Madrid, 1996

MORANDI, G. *Conservazione sul etica del restauro*, Milà, 1861

***PERUSINI, G.** *Introduzione al restauro: storia, teorie, tecniche*, Udine, Del Bianco, 1985

PERUSINI, G. R. *Il restauro dei dipinti e delle sculture lignee*, Del Bianco, Udine, 1989

PERUSINI, GIUSEPPINA *Introducción a la restauración: historia, teorías y técnicas*, Udine del Bianco, Forència, 1985

PHILIPPOT, P. *Penetrer l'art de restaurer l'oeuvre. Une vision humaniste. Honimage en forme de florilège*, ed. Groeninghe, Bèlgica, 1990

*** PLENDERLEITH, H. J.** *La Conservación de Antigüedades y Obras de Arte*. Versió espanyola d'Arturo Díaz Martos, traduïda de l'edició anglesa, Oxford University Press, 1956. Institut Central de Conservació i Restauració d'Obres d'Art, Arqueologia i Etnologia. Ministeri d'Educació i Ciència. Direcció General de Belles Arts, València, 1967

*** RUIZ DE LACANAL RUIZ MATEOS, M. Dolores** *Conservación y Restauración en la Historia de la Conservación de Bienes Culturales de Sevilla*, Sevilla, 1994

*** TELLECHEA, Domingo** *Enciclopedia de la Conservación y Restauración*, Centro Argentino de Restauradores, 1991

STOUT, G. L. *Restauración y conservación de pinturas*, ed. Tecnos, Madrid

VIÑAS, V. i VIÑAS, R. *Las técnicas tradicionales en restauración: un estudio del RAMP*, París, Programa General d'Informació i UNISIT, Unesco, 1988

D. A. *Introducció a la conservació-restauració del patrimoni*. Edicions de la Universitat de Barcelona, 1998. Textos docents.

X. METODOLOGIA

Classes presencials

Lectura de la bibliografia

Elaboració del guió del treball

Redacció del treball

Assistència a tutories

Assistència a activitats complementàries

➡ CRONOGRAMA DE L'ASSIGNATURA:

Mes	setmana	
setembre	tercera	1a reunió informativa
	quarta	2a reunió informativa
octubre	primera	
	segona	
	tercera	
	quarta	
novembre	primera	
	segona	
	tercera	
	quarta	Activitat complementària (1r quadrimestre)

desembre	primera	
	segona	
	tercera	
	quarta	
gener	primera	
	segona	
	tercera	
	quarta	Període d'exàmens
febrer	primera	Període d'exàmens
	segona	Període d'exàmens
	tercera	
	quarta	
març	primera	
	segona	
	tercera	
	quarta	
abril	primera	
	segona	
	tercera	
	quarta	
maig	primera	Activitat complementària (2n quadrimestre)
	segona	
	tercera	
	quarta	
juny	primera	
	segona	Període d'exàmens
	tercera	Període d'exàmens
	quarta	Període d'exàmens

XI. AVALUACIÓ DE L'APRENENTATGE

L'avaluació de l'assignatura consistirà en una prova escrita al final del quadrimestre, en la qual s'examinarà l'estudiant de les qüestions impartides a les classes teòriques.

El control de lectura bibliogràfica, manuals i textos s'efectuarà mitjançant el desenvolupament de qüestions relacionades amb l'assignatura, realitzat al final del quadrimestre.

PROVA ESCRITA	50%
CONTROL DE LECTURA	20%
TREBALL INDIVIDUAL	20%
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	10%